
Laca

Tijdingen

Driemaandelijks tijdschrift van LACA,
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken
Jaargang 2 - Nummer 1 - september 1990

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

TEN GELEIDE

EEN WOORDJE OVER ONZE LEDENWERVING

1. - Ereleden

Na afloop van een zeer vruchtbaar werkjaar in de schoot van LACA (zie overzicht in LACA TIJDINGEN Nr 4 - Blz 1) schieten ons de namen van enkele mensen te binnen die zich bijzonder voor de Geschied- en Heemkundige Kring hebben ingezet.

Van onze kant mogen we dan ook niet nalaten deze "Witte Raven" - zij zijn inderdaad zeldzaam - een bevoorrechte plaats toe te kennen in ons ledenbestand.

Volgende mensen zouden voor deze titel in aanmerking komen :

De Heer THIELEMANS : Schepen van Kultuur van de Stad Brussel.

Wij, voortrekkers van LACA, mochten bogen op de zeer gewaardeerde logistieke steun, aangeboden door het Kabinet van de Schepen van Kultuur van de Stad Brussel bij de voorbereiding van onze eerste grote activiteit, namelijk de tentoonstelling handelend over de RM-Normaalschool te Laken en het leven en literair werk van Karel Bogaerd. (23/4 - 6/5/1990) Door deze bemiddeling konden we in contact komen met de hoofdarchivaris van het stadsarchief ... werklieden en voertuigen werden ingezet om het noodzakelijke tentoonstellingsmateriaal te vervoeren ... !

Tenslotte deed de Heer THIELEMANS ons de grote eer aan deze tentoonstelling plechtig te openen. Te dier gelegenheid gaf hij ons de stellige verzekering een buitengewone interesse voor onze werking op te brengen, temeer daar hij zelf van Lakense afkomst is. Hij zegde ons alle materiële steun toe om eventuele toekomstige plannen zonder al te veel "zorgen" te kunnen uitvoeren.

De Heer PLATTON : Ereinspecteur-Generaal van het Kadaster

Zoals reeds eerder gemeld schreef hij enkele merkwaardige studies over Laken, die tot hiertoe onuitgegeven bleven. Zonder persoonlijk winstbejag te beogen gaf hij onze Geschied-en Heemkundige Kring de toestemming om dit in zijn plaats te doen. Bravo voor dit prachtig gebaar !

De Heer CAPRON : Titularis van verscheidene licentiaatsdiploma's

Deze persoon beschikt over een uitgebreide en waardevolle verzameling originele documenten. Hij laat dit materiaal graag inkijken door schrijvende speurneuzen en verschaft hierbij ook de nodige verhelderende achtergronden. Op vergaderingen toont hij bereidvol zijn "zeer zeldzame stukken". Laatst nog bundelde hij een 46-tal onuitgegeven brieven en nota's omtrent de Japanse Toren, dit als bijdrage tot het Geschiedkundig werk van de Kring.

We geven er ons rekenschap van dat we goed omringd zijn en daarom hebben wij deze mensen aangeschreven om hen te vragen of ze het erelidmaatschap van onze Kring willen aanvaarden. Indien ze, in alle bescheidenheid positief ingaan op ons voorstel, dan ware het misschien zinvol, in de nabije toekomst, tijdens een "ietwat" plechtigere en uitgebreidere maandelijkse vergadering deze krachtige helpers van het eerste uur onze blijken van dank en genegenheid te bevestigen.

2. - GEWONE LEDEN (herinnering)

Het boekjaar werd afgesloten met 111 leden, reeds 8 nieuwe leden werden intusschen aangeworven. (Totaal : 119). Op dit ogenblik hebben nog maar 60 personen hun lidgeld hernieuwd.

Vindt U een rode stip naast het adres op de omslag van dit blad, dan beduidt dit dat de hernieuwing van het lidmaatschap in principe nog niet uitgevoerd is. Och, het betreft hier misschien een kleine vergetelheid. Mogen wij U echter vragen deze kleine administratieve formaliteit prompt uit te voeren. Onze zorgvuldige penningmeester zal zijn geluk niet opkunnen ! Het kan zijn dat U inmiddels reeds betaald hebt. In dat geval verzoeken wij U onze goedbedoelde herinnering als niet bestaande te beschouwen !

Dank uiteraard bij voorbaat aan allen die ons hun vertrouwen en aanmoediging willen schenken !

3. - STEUNENDE LEDEN

Het spreekt natuurlijk vanzelf dat we erg opgetogen zouden zijn mochten er nog wat meer steunende leden ons een hart onder de riem steken, bij wijze van een gul gebaar !

HET LACA-BESTUUR

P.S.

De open monumentendag van 9 september 1990 was een groot succes. Ook voor LACA. 12 nieuwe leden sloten aan. Ons ledenbestand steeg die dag dus met 10 t.h.

LIED OVER LAKEN

Niet alleen Karel Bogaerd werd geïnspireerd door de gemeente Laken (zie Laca-Tijdingen nr 4). Want een paar jaar geleden werd een ode aan Laken geschreven door de heer Frans Van Remoortere, voorzitter van de K.B.P. (Katholieke Bond Gepensioneerden) van Laken.

Er werd muziek bij gecomponeerd door Lou Marvel. Het lied werd gezongen door het K.B.G.-koor van Laken op het Radio en TV Salon in Antwerpen en uitgezonden langs de radio. Hierna bezorgen wij de tekst en de muziek van dat lied.

L A K E N

Muziek : Lou Marvel

Tekst : Frans Van Remoortere

1.

Zoekt ge in het Brusselse een hoekje fijn
daarvoor moet ge zeker in Laken zijn,
de lucht is er gezond en het leven gerust
men vindt er nog alles wat het harte lust.

REFREIN

Laken - Laken
parel van Brussel stad
Laken - Laken
op U zijn we fier
op U gaan we prat.

2.

Men treft er de handel in elk kwartier
Brusselse kaffeeke met schuimend bier,
bij kermis en menige braderij
is iedere Lakenaar geerne bij.

3.

De grote paleizen als expoland
met vooraan 't atomium gepland
het stadion en het Bruparkterrein
waar groot en klein in trek kan zijn.

4.

In Laken vindt men nog bloemen en groen
beleeft men nog jaarlijks elk seizoen,
in parken spelen, in zon en in wind,
van 't leven genieten blij als 'n kind.

5.

Ook Laken als koninklijke stee
brengt gans het jaar door toerisme mee,
geen wonder dan ook dat men Laken bemint
en gaarne en veel over Laken zingt.

LAKEN

♩ Lou Maxwell - 4 -
... Frank Van Remortel

Musical staff 1: Treble clef, 6/8 time signature, common time signature 'C', notes, sharp sign, and number '47'.

Musical staff 2: Treble clef, notes, common time signature 'C'.

Musical staff 3: Treble clef, notes, common time signature 'C'.

Musical staff 4: Treble clef, notes, common time signature 'C', and number '47'.

Refrain

Musical staff 5: Treble clef, notes, common time signature 'C'.

Musical staff 6: Treble clef, notes, common time signature 'C', and number '47'.

Musical staff 7: Treble clef, notes, common time signature 'C'.

Musical staff 8: Treble clef, notes, common time signature 'C'.

Empty musical staves at the bottom of the page.

N A P O L E O N E N L A K E N

- 5 -

ENKELE VOORBESCHOUWINGEN

Na de aangstaanjagende voorjaarsstormen die dit jaar op natuurlijke wijze de bomen snoeiden, grote schade aanrichtten in parken, bossen en private hovingen, ja zelfs een dubbelstammige beuk velden, vlakbij de pas gerestaureerde Vijfwondenput aan het uiteinde van de Sint-Annadreef, deed een gunstige wind een merkwaardig artikel belanden op onze schrijftafel.

Dit artikel verscheen in het maandblad "LOUVAIN", uitgegeven onder de auspiciën van de UCL (JAN 90/5) en is van de hand van de Heer Michel VERWILGHEN, Professor aan de Rechtsfaculteit van de Université Catholique de Louvain. Het draagt als originele titel: "Comment Napoléon acquit le Palais de Laeken et le Temple du Soleil"

We danken de Heer BEUKENHORST, Lakenaar, Synodevoorzitter en Woordvoerder van het Belgische Protestantisme, lid van LACA, voor de hoogst gewaardeerde transmissie van dit artikel.

Inmiddels vroegen wij de toestemming aan de auteur tot publicatie van de Nederlandstalige tekst van zijn artikel in LACA TIJDINGEN. Adel leidt tot verplichting ! Wat de vertaling zelf van het artikel betreft kon deze taak niet beter toevertrouwd worden dan aan Mevrouw COOLS-PULINCKX (vertaalster), die trouwens voor wat dienstverlening aan LACA betreft niet aan haar proefstuk toe is en reeds in alle bescheidenheid heel wat taalkarweitjes opknapte.

In communautaire vriendschap werd de zaak geregeld. We kregen prompt een ja-woord en meteen gaan onze dankbetuigingen naar de overzijde van de taalgrens, waar, zoals U zult vaststellen, lieve lezer, op uiterst wetenschappelijke wijze, sommige historische aspecten van het Lakens Kasteel uit de doeken gedaan worden. Hartelijk dank, geachte Heer Professor !

Doch eerst nog een historische randbemerking in verband met het "Napoleontische Laken" ... Na de Franse nederlaag in Waterloo werd de Keizer, zoals we allen weten, verbannen naar het eiland Sint-Helena. Daar stelde hij zijn testament op, waarvan sprake in volgende regels.

Het originele exemplaar van dit testament wordt bewaard in het Franse "Nationaal Archief" en bestaat uit de "eigenlijke wilsbeschikking", aangevuld met een aantal bijlagen en brieven.

Wie meer hierover wil vernemen leze het boeiende werkstuk met als titel : "NAPOLEON'S LAST WILL AND TESTAMENT" (1)

Bij het nauwkeurig doornemen van de tekst viel ons oog op een vermelding in verband met Napoleon's bezittingen te Laken. (2)

(1) Ed. : PADDINGTON PRESS (UK) LTD - New-York and London Translated from the french and introduced by A. de JONGHE - 1977

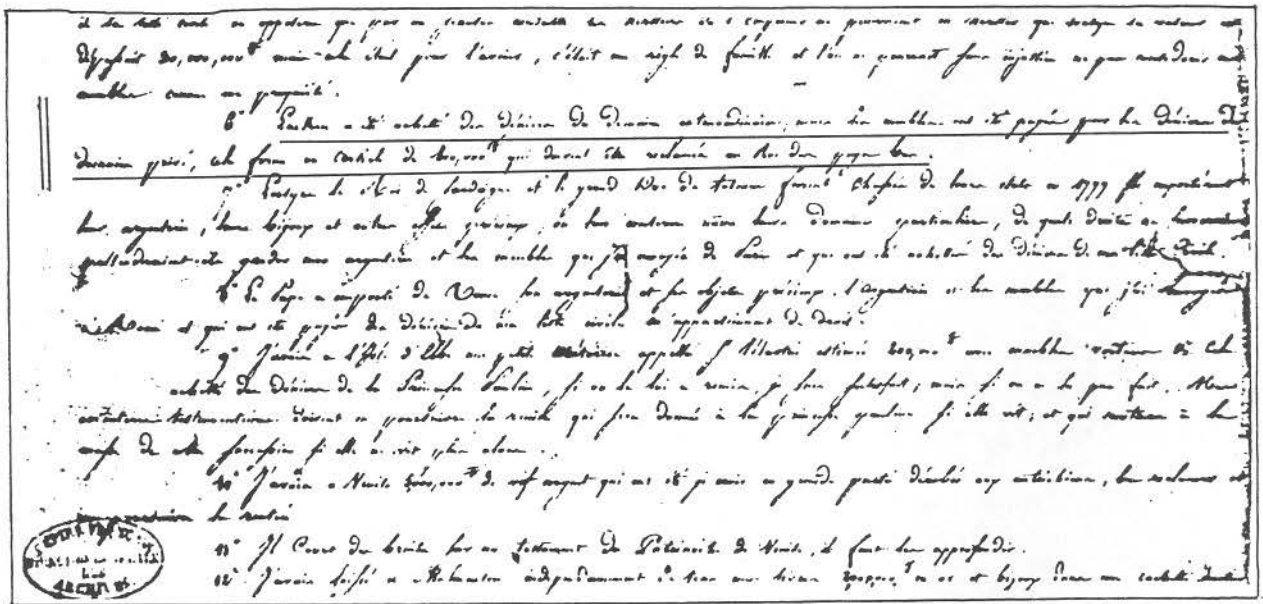
(2) Op Cit p. 102

Deze vermelding verschijnt in punt 6 van bijlage 7 aan het testament, dat als titel draagt : "Instructies voor de testamentaire uitvoerders". Napoleon dicteerde deze tekst aan een van zijn getrouwen, met name "Marchand", tussen 22 en 25 april 1821. Hij ondertekende het document en op 26 april plaatste Marchand er zijn persoonlijke handtekening onder.

Wij exciperen een fragment uit deze "instructies" en vertalen het meteen in het Nederlands.

"Laken werd aangekocht met de opbrengsten van de civiele lijst, maar het meubilair werd met mijn private gelden aangekocht; de aankoopssom bedraagt 800.000,- Fr, die moet gevorderd worden aan de Koning der Nederlanden."

Origineel

We vragen ons af of die vordering ooit heeft plaats gevonden. Uit het artikel van de Heer VERWILGHEN blijkt dat het meubilair uit de Napoleontische tijd tijdens het bewind van Willem I ter plaatse bleef in het Kasteel en dat in 1890, zestig jaar na de onafhankelijkheid, waarbij het Kasteel als "staats eigendom" in Belgische handen kwam, tijdens een brand de quasi totaliteit van dit meubilair jammerlijk vernield werd. Hierbij vermelden wij de bibliotheek, door Napoleon ingericht, kostbare wandtapijten en waardevolle schilderijen van de hand van van Dyck.

Zonder de plaats van een historicus te wille innemen durven wij stellen dat de vorderingszaak nooit paats vond. Napoleon overleed in 1821. Amper negen jaar zal het nog duren vooraleer de scheiding tussen Noord en Zuid een feit wordt.

Toch blijkt het ons de moeite waard dieper te graven en uit te vissen of de uitvoerders van Napoleon's testament ooit de tegenwaarde van het meubilair recupereerden. Waagt iemand met een historische background deze uitdaging ?

L. CANDAU

HOE NAPOLEON EIGENAAR WERD VAN HET PALEIS VAN LAKEN EN VAN...
DE ZONNETEMPEL

Feestelijk geopend door de Ambassadeur van de Franse Republiek in België, de Gouverneur van de Provincie Namen en Minister Amand Dalem, werd onlangs in de universitaire faculteiten van Namen een opmerkelijke tentoonstelling gehouden rond het thema "1789 - 1814 - revoluties en mutaties, gezien en beleefd door Belgische notarissen". Deze tentoonstelling belichtte zeer duidelijk een weinig bekend historisch feit : het aanschaffen door Napoleon I van het domein van Laken, waar heden ten dage de Belgische vorsten wonen : Koning Boudewijn en Koningin Fabiola. Méér nog, bij die gelegenheid werd er ook aan herinnerd dat de Keizer van de Fransen in die tijd ook eigenaar werd van de Zonnetempel. Zou Hergé, de geestelijke vader van Kuifje, daarvan weet hebben gehad toen hij die titel koos voor een van zijn albums ?

Het team van historici, notarissen, universiteitsprofessoren en archivariissen - waaronder meerdere van de UCL - zetelend in de groep "geschiedenisbestudering van het Belgisch notariaat", leverde groots opzoekingswerk, waarvan deze ploeg de resultaten op een erg oordeelkundige, zowel als aangename wijze, wist voor te stellen. Men kan hier onmogelijk in enkele regels een samenvatting geven van de presentatienotities van de driehonderd tentoongestelde stukken. (1) Eén daarvan verdient de speciale aandacht te weerhouden van onze lezers, deze namelijk die de onroerende mutaties verhaalt van het kasteel van Schonenberg in de gemeente Laken bij Brussel in het begin van de XIXde eeuw.

OORSPRONG VAN HET KASTEEL.

In 1781 beslisten de Goeverneurs-Generaal der katholieke Nederlanden : Z.K.H. Albert-Casimir, Hertog van Saksen-Teschen, Prins van Polen en van Litouwen en zijn echtgenote Aartshertogin Marie-Christine van Oostenrijk, om niet ver van Brussel - waar zij Keizer Jozef II, de "verlichte despoot", vertegenwoordigden - een kasteel te bouwen, dat hun verblijf zou worden. Het ontwerp ervan vertrouwden zij toe aan architect Montoyer, doch er wordt beweerd dat die slechts een beperkte rol speelde : de Prins zou zélf de schets hebben getekend van het geheel van het kasteel van zijn dromen. Twee jaar later werd de laatste hand gelegd aan de bouwwerken op Schonenberg en kon het Prinsenvaar zijn intrek nemen in het nieuwe kasteel.

Dat kasteel met bijgebouwen vormde dus een sieraad van het erfgoed van Hertog Albert en van zijn echtgenote, toen in april 1792 de uit Frankrijk komende heirscharen Henegouwen en Vlaanderen binnendrongen, om het "volk van de Oostenrijkse onderdrukking te verlossen". Het kleine leger van Hertog Albert was niet bestand tegen de revolutionaire krijgsmacht die werd aangevoerd door Ge-

(1) De catalogus van de tentoonstelling (317 pag.) is verkrijgbaar zolang hij voorradig is tegen betaling van 500 F + port. Zich wenden tot de ECOLE DE NOTARIAT DE L'UNIVERSITE DE LOUVAIN; Place Montesquieu 2 te 1348 LOUVAIN-LA-NEUVE.

neraal Dumouriez : het werd in de pan gehakt bij de slag van Jemappes bij Bergen. In maart 1793 namen de Oostenrijkers weerwraak, waardoor Dumouriez tot onderhandelen met de vijand werd genoopt. Het herstel van de Oostenrijkse Habsburgers was evenwel van korte duur. Onder het bevel van Generaal Jourdan behaalden de Franse legers de eindoverwinning te Fleurus.

Op 9 vendémiaire van het jaar IV (1 oktober 1795) besliste de Conventie de aanhechting bij de Franse Republiek van de "vroegere Oostenrijkse Nederlanden en van het voormalige Prinsdom Luik". Om de aanhechting te rechtvaardigen, verklaarde Philippe - Antoine Merlin de Douai, Lid van het Comité van Openbaar Welzijn : "Het is belangrijk voor de Republiek dat de Belgen en Luikenaars het gevoel hebben slechts vrij te zijn voorzover zij Fransen zijn". De aldus bij Frankrijk ingelijfde grondgebieden vormden voortaan de negen "Verenigde Departementen".

Verlaten door hun eigenaars, werden de bezittingen van de Oostenrijkse Gouverneurs-Generaal eerst door de bezetter onder sekwestering geplaatst en daarna in openbare verkoop per opbod verkocht. De burgers Jean-Baptiste Terrade, Josse Gerber en Marie Dedoncquers weduwe van Gaspar Van Derstegen, kochten het kasteel van Laken met de bedoeling het te slopen en de bouwmaterialen te verkopen ...

BONAPARTE, EERSTE CONSUL, REDT HET PALEIS.

Op doortocht in de "Verenigde Departementen" woont Bonaparte, Eerste Consul, op 9 thermidor van het jaar XI (24 juli 1803) militaire oefeningen bij die worden gehouden in de Monplaisir-vlakte te Schaarbeek, niet ver van het kasteel. Aldus ontdekt hij het van ver. En het is liefde op het eerste gezicht : hij beslist het meteen te kopen, want hij overweegt er zijn officieel verblijf van te maken met het oog op zijn toekomstige doortochten in de streek. Hij hoopt dan "het plan door te voeren om elk jaar enkele weken in de Verenigde Departementen door te brengen". Indien de eerste Consul wat dichterbij het kasteel zou gekomen zijn, zou hij de schade hebben kunnen vaststellen die de slopershamers reeds hadden aangericht ...

Besprekingen worden dus ingezet tussen Parijs en Brussel met het oog op de aankoop en de inrichting van het Kasteel. Een brief van de Staatssecretaris Hugues Maret, Hoofd van het Departement van de Dijle, gedateerd 22 germinal van het jaar XII (12 april 1804), document dat gelukkig werd bewaard in de algemene archieven van het Rijk, getuigt van vlug doorgevoerde onderhandelingen.

Op 23 floréal van het jaar XII (13 april 1804) wordt het kasteel van Laken aangekocht door het Franse Gouvernement, vertegenwoordigd door de Prefect van de Dijle en door burger Jean Raguideau, notaris van genoemd Gouvernement, "beiden te dien einde door de eerste Consul gerechtigd". De verkoopakte wordt verleden voor de openbare notarissen Pierre Coppijn en Pierre Caroly, verblijvend te Brussel, die nog dezelfde dag - om 8 uur 's avonds - zorgen voor de inschrijving in het kantoor der hypotheeken te Brussel.

Juridische verduidelijking : die notarissen handelden overeenkomstig een wet die Bonaparte pas had uitgevaardigd : de wet van 25 ventose van het jaar XI houdende organisatie van het notariaat, een wet die heden ten dage nog van toepassing is in België.

De notariële akte bevat erg interessante gegevens. Zij beschrijft met heel wat details het verkochte goed : ... "het kasteel van Schonenberg, gelegen in de gemeente Laken, arrondissement Brussel, omvattend het grote gebouw met de twee bijgebouwen die dienen als bergplaatsen, stallingen, keukens en verscheidene logementen, met bovendien de ingang van genoemd kasteel, grasveld, bossen met wandelpaden, grotten, waterfontein, bloementuin, tulpenveld, de tempel van de vriendschap, het liefdeseiland, inclusief het kanaal tot aan de Groene (?) brug, met het gebouw of stallingen voor de boten, het geheel zich uitstrekkend, volgens de opmetingen gedaan door landmeter P.R. Cup, over zevententwintig hectare, elf are en vijfenzeventig centiare".

Het Franse Gouvernement gaat als compensatie de verbintenis aan om diverse lijfrenten ten laste van de verkopers op zich te nemen en om hen een bedrag te betalen van 360.000 Frank, waarvan 200.000 in klinkende munt en het saldo in wisselbrieven. De koper wordt nochtans naar behoren gewaarschuwd door de verkopers van het bestaan van de afbraak- en slopingswerken waarmee zij begonnen waren en "die aangegeven zijn in een beschrijvende staat bij de akte gevoegd" ...

De Eerste Consul belast meteen architect Henri met de herstellingswerken aan het kasteel en vanaf de zomer van 1804 begint deze met de uitvoering van belangrijke werken. Doch toen reeds kreeg Napoleon de bovenhand op Bonaparte.

In mei 1804, nu Keizer van de Fransen geworden "door de genade van God en van de grondwet" doch feitelijk bij beslissing van de daartoe handig bewerkte Senaat, kan Napoleon zélf nagaan hoe het staat met de herstellingswerken. Dit gebeurt bij zijn doortocht te Brussel op 14 fructidor van het jaar XII (1 september 1804). Hij stopt bij het keizerlijk paleis, doch hij logeert er niet. Na een korte ceremonie te zijner eer te hebben bijgewoond, vertrekt hij weer ...

DE KEIZER KOOPT DE "ZONNETEMPEL".

Nu hij kasteelheer van Laken is, verlangt de Keizer om zijn bezittingen te vermeerderen door het aanschaffen van de naaste omgevingen en bijgebouwen : grasvelden, weiden rond het paleis, aangrenzende bossen en naburige huizen, waarvan het bijzonderste gebouw toen bekend stond onder de naam "Zonnetempel". In totaal ging het om een uitgestrektheid van minstens twintig hectare.

Welnu, een handige rentenier, burger Piers, had die gronden en gebouwen kort voordien kunnen verwerven, toen die te koop werden gesteld door de gevolmachtigden van Hertog Albert van Saksen-Teschén, enige eigenaar sinds de dood van zijn echtgenote. Die heer Piers, gewiekst "promotor van onroerende goederen", verbleef doorgaans in Brussel doch, voor zijn zakelijke aangelegenheden, vertoefde hij soms in Parijs waar hij logeerde in het huis nr 429 van de rue des Moineaux in de wijk van de butte des Moulins. Op 12 nivose van het jaar XII (3 januari 1804) verwierf hij al die bezittingen luidens een akte verleden voor Mr Caroly en diens collega, die "keizerlijke notarissen" te Brussel waren geworden.

Op 15 thermidor van het jaar XII (3 augustus 1805), tweede jaar van de heerschappij van Napoleon, is Emmanuel Piers erg gelukkig de Keizer het genoeg te kunnen doen hem de eigendommen van Laken te verkopen voor een bedrag van 150.000 Frank "meteen betaalbaar te Parijs na overlegging van het attest van de hypotheekbewaarder, bevestigend dat die bezittingen door geen enkele hypotheekinschrijving bezwaard waren". In de akte wordt Napoleon vertegenwoordigd door een neef van Stendhal, lid van de Raad van State : Pierre-Antoine Daru, algemeen Rentmeester van het Huis van Z.H. de Keizer en Koning.

Deze maal is het in Parijs, ten huize van de algemene Rentmeester, plaats van de Wetgevende Colleges, dat de notariële akte verleden wordt. De keizerlijke notarissen Denis-André Roven en diens collega verlenen daartoe hun medewerking. Volgens de wet bewaren zij de minuut (dit is het origineel) van de akte, terwijl het ambts-exemplaar (dit is de authentieke kopie) van hand tot hand doorgegeven wordt om heden ten dage, in perfect keurige staat, te worden teruggevonden in het persoonlijk archief van een eminent hoogleraar van onze universiteit.

NAPOLEON TE LAKEN.

Om zijn paleis te Laken te bemeubelen bestelt Napoleon bij Franse kunstenaars en schrijnwerkers allerhande meubels, die vandaag de dag nog aanwezig zijn in de koninklijke paleizen te Brussel. Zo verwierf hij voor zijn slaapkamer een sober bureaumeubel van massief mahoniehout met dragend voetstuk, en ook een comfortabele zetel overtrokken met karmijnrood zijdefluweel, geborduurd met fijne gouddraadmotieven, beide verwezenlijkt in 1805 door Parijse schrijnwerkers : het bureau door P.A. Bellangé (1757-1840) en de fauteuil door F.H. Jacob-Desmalter (1770-1841).

De organisatoren van de tentoonstelling genoten het voorrecht van Z.M. Koning Boudewijn de toelating te krijgen om dit meubilair ten toon te stellen. Dankzij die koninklijke welwillendheid konden de bezoekers aldus op de tentoonstelling een prachtig schilderwerk bewonderen dat nu nog de muren siert van het kasteel van Laken en dat een voorstelling geeft van de grasvelden en bossen rondom het kasteel, verschijnend op de achtergrond. Dit oliedoek is van de hand van schilder J. B. De Roy (1759-1839) en dateert uit 1815. Het brengt een treffende illustratie van de voormelde notariële akte.

De Keizer profiteerde bitter weinig van zijn in België verworven onroerende goederen. Hij zou nadien slecht tweemaal naar Laken komen om er te verblijven. Een eerste maal op 28 april 1810 : Napoleon logeerde toen in zijn kasteel. 's Anderendaags op 7 u. 's morgens wandelde hij in de hoveningen; dan ontving hij de burgerlijke, militaire en kerkelijke autoriteiten in audiëntie. Een tweede, even vluchtig verblijf, had plaats in mei 1810. De 16e van die maand schreef Napoleon vanuit Laken naar de Tsaar van Rusland, Alexander I. Sommige historici hebben in die brief de oorsprong willen vinden van de rampzalige Russische veldslag. Z.M. de Keizer hield die avond een diner in zijn paleis. Tijdens dit festijn verklaarde hij aan de burgemeester van Brussel : "Het is onzin dat dit land van anderen dan van Frankrijk zou zijn. Het is geografisch Frans !".

LAKEN KONINKLIJK VERBLIJF.

Na het congres van Wenen en de slag van Waterloo kwam het kasteel en bijbehorende onroerende goederen in handen van het huis van Oranje dat nu het bewind over het land voerde in het "Verenigd Koninkrijk der Nederlanden". Deze Hollands-Belgische vereniging wekte zulkdanige mistevredenheid in het Zuiden, dat zij vijftien jaar later zou leiden tot de Belgische Revolutie. Kort na zijn troonsbestijging in 1831 koos Leopold I, de eerste Koning der Belgen, het kasteel van Laken als koninklijke residentie en het is daar dat hij overleed op 16 december 1865. Zijn zoon, Leopold II, volgde hem op : op de troon en in het paleis.

Op 1 januari 1890 vernielde een brand het koninklijk kasteel. Bijna alles ging in de vlammen op, zelfs de bibliotheek die Napoleon had nagelaten, waardevolle wandtapijten, kostbare schilderwerken (vooral van Van Dijck). Koning Leopold II vertrouwde de heropbouw van het kasteel toe aan Alphonse Balat. Later, in 1903, werden door architect Ch. Girault uitbreidingswerken uitgevoerd. Door die veranderingen kreeg het koninklijk kasteel van Laken een Louis XVI-stempel.

Het koninklijk park anderzijds zou eveneens worden uitgebreid. In 1878 kocht Leopold II een stuk land in het verlengde van de koninklijke gronden, dat hij in 1903 aan de Belgische Staat afstond. Vandaag de dag is het koninklijk paleis omringd door een park van 160 hectare. Verschillende paviljoenen zijn erin opgericht, die worden bewoond door leden van de koninklijke familie of eminente gasten herbergen. De gewone burger, al heeft hij hier geen toegang, kan de "koninklijke serres" bezoeken die onder Leopold II ingericht werden en die elk jaar duizenden bloemenliefhebbers aantrekken.

Michel VERWILGHEN
Professor aan de Rechts Faculteit
van de Université Catholique de Louvain.
vertaling door Denise Cools-Pulinckx.

... Twee LACA-leden liepen schoorvoetend doorheen het stratenweefsel van de eermalige Gemeente Laken, op zoek naar een "reddingsplaats" ... Zij vonden tenslotte wat ze zochten en hebben er beiden nadien enkele filosofische en historische beschouwingen aan gewijd. Een eerste productie over dit onderwerp verscheen reeds in LACA-TIJDINGEN nummer 4. Hierna-volgend een variante op het zelfde thema, aangeboden met een knipoog en een snuifje poëzie ... !

LATRINA PUBLICA LACAE ... LOCUS SORDIDUS

=====

of met andere woorden : "Het Lakense openbare toilet is een vieze plaats"

Wij willen het niet hebben over de hypermoderne, geprefabriceerde hygiënische module, die enkele jaren geleden neergepoot werd op de hoek van de Strijderssquare. Nee, wij koesteren trouwens het sterke vermoeden dat dit paviljoentje geen enkele aantrekkingskracht uitoefent op de mens "in nood" ! - Een hypothetische gedachtenkronkel : "Welke argwanende Belg haalt een penning uit zijn beurs om een mechanische deur in werking te stellen die zich geruisloos achter zijn rug sluit en ... wie weet niet meer open-gaat !" ...

De modale, claustrofobische mens maakt liever gebruik van de sani-taire voorzieningen in een der herbergen of taveernen in de buurt, wanneer hij zich niet meer kan onttrekken aan een "kleine of gro-te boodschap". Hij gaat dan zogezegd iets drinken, wat op zich-zelf een contradictie in de termen oproept ... zeg nu zelf ... laden om te kunnen lossen ! Maar kom, 't is veiliger, dat is zeker, en bovendien gratis, al kun je daar bij wijze van spreken, ook niet altijd van de vloer eten !

Laat ons nu even het Bockstaelplein oversteken en onze doordrenk-te stapschoenen richten naar de westkant van het Gemeentehuis. Daar staat een object te verkommeren ... een oude "Pissodrôme", waaraan wij vrijmoedig enkele beschouwingen wensen te besteden.

Wij geven graag eerst een beschrijving van het architectonisch concept. Het gebouwtje heeft de vorm van een opstaand parallelepipedum. - N.v.d.r. : schrijf nooit - parallelepipedum -. Beide zijwanden zijn halverwege afgedekt. De volledig afgesloten achterwand en de opengelaten voorwand zijn bepalend voor de functio-naliteit van de constructie. Inderdaad : aan de binnenzijde, tegen de achterwand, is een dubbel urinebekken aangebracht, zonder tussenschot. De gebruiker kan zo zijn standplaats vrijuit bepalen en deze voortdurend wijzigen in de loop van zijn hande-ling, (C'est bien le cas de le dire !) zonder aan de rugzijde door enige hindernis te worden belemmerd.

Het bovenste deel van elk der zijvlakken is voorzien van een zes-delig raamwerk, doch de ruiten werden om ongekeerde redenen, na hun verdwijning, nooit vervangen ...

Het geheel is afgedekt met een pyramidedak waaruit halfweg een kubus oprijst, opnieuw met een pyramidedakje bekroond. De top van de kleinere pyramide is versierd met een dikbuikige, stompe pinnakel.

Hiernavolgend nog enkel bijzonderheden : (1)

1. - De zijwanden van de uit de eerste pyramide oprijzende teerling zijn bekleed met jalouziepaneeltjes. Langs de open stroken ervan kunnen alzo onwelriekende dampen, die zich binnenin ontwikkelen, ontsnappen en opgaan in het zwerk ! De gepollueerde lucht wordt dan weer gezuiverd door het groene lofer van de overkappende boomkruinen.
2. - Teneinde de gebruiker tegen indiscrete blikken te behoeden werd aan de buitenzijde een zogenaamd "schaamschutsel" opgericht in U-vorm. Het reikt tot op schouderhoogte van een normaal ontwikkeld manspersoon en staat loodrecht op de as van het eigenlijke bouwwerk. Het bouw materiaal is op sommige plaatsen afgekalfd en vertoont tekenen van betonrot.

Dat het pagode-achtig "pispaleisje" zich in een belabberde toestand bevindt is te betreuren. De urinebekkens zijn besmeurd met vieze ingevreten roestvlekken en het afloopmechanisme is blijkbaar al jaren verstopt. Nochtans verklapte een zegsman ons, dat een van overheidswege aangesteld persoon hier af en toe een emmer creoline komt uitstorten, om de afvloeiing te bevorderen.

Mag deze goed bedoelde intentie helpen ? Wij geloven het nauwelijks. Oude kranten, wegwerpverpakkingen allerhand, ja zelfs resten van mannen- en vrouwenondergoed, liggen her en der op de grond verspreid, zodat de gebruiker bij intensieve lozing de kans loopt dat hij midden in een stijgende urineplas komt te staan, en het vocht wel eens over de schoenranden dreigt te lopen.

Een pientere lezer zal nu de vinger opsteken en zich afvragen : "Oefent dit armoedig toilet, dat bovendien dringend aan een nieuwe verflaag toe is, dan nog wel enige aantrekkingskracht uit op de naar verlossing zoekende mens, die het "vaatje wil kantelen"? Hierop durven wij met een krachtig "ja" antwoorden.

Door aanhoudende en nauwkeurige observatie, zijn we tot de ontdekking gekomen dat een man, door overlast geplaagd en hunkerend naar verlichting, bij het ontwaren van dit "pissijn" een "Ha-Ha-Erlebnis" ervaart ..., vlug zijn weg baant doorheen de smalle toegang en aanstonds, onder het uitbrengen van onverstaanbare kreten, gelijkend op onomatopeeën uit stripverhalen, innerlijke verrukking nabootsend, begint met hetgeen hij niet laten kan, zonder zich verder te bekommeren om de reinheid en de staat van het interieur. Natte broekspijpen mogen dan wel eens de uiterlijke gevolgen zijn van een maar al te goed te begrijpen roekeloosheid !

De aandachtige toeschouwer die zich in dit onderwerp vastbijt, ervaart eveneens dat op kermis- en marktdagen, tijdens braderijen en "nocturnes" en ook op andere feestelijkheden, die telkenmale het Bockstaelplein in een mensenzee herscheppen, het "pissijn" zijn dienstigheid ten volle bewijst. Hiermee is dan meteen ook

onweerlegbaar de absolute noodzakelijkheid van het bouwsel bewezen. Vergeten wij trouwens ook de brievenbestellers niet, werkzaam in het belendende postkantoor; zij die op geregelde tijden de tafels ...en waarom ook niet ... de bloemetjes buiten zetten ... grif, gul en met gelukzalige trekken in het gelaat, hier hun "gevoeg" komen doen ! ...Ach, indien het gebouwtje spreken kon ... welk een schat aan fraaie Lakense volkswijsheid, vertelsels, grappen en grollen zouden we niet kunnen optekenen !

Het duo-bekken, dat "simultaan-wateren" toelaat, gaat terug naar de Romeinse zeden en gewoonten. Inderdaad, de archeologen leren ons dat, zo'n twee duizend jaar geleden, de particuliere huizen in de toch reeds hoogontwikkelde steden van het Zuiden, helemaal geen sanitaire voorzieningen bevatten. Wel bezorgden een reeks openbare toiletten, met stenen zittingen, armleuningen en water-spoeling het nodige soelaas aan de stedelingen. Meestal waren ze voorzien voor twee personen doch tijdens de opgravingen in Ostia ontdekte men resten van latrines, waaruit men kon afleiden dat zij plaats boden aan een ganse schare. (2) Het "plasjes en hoopjes" maken verwierf alzo een sociale betekenis en wij kunnen ons goed voorstellen dat tijdens de gemeenschappelijke "reddingsoperaties" levendige groepsdiscussies op gang kwamen ... de politieke schandalen van keizers en senatoren werden doorgelicht, de militaire verrichtingen van de Romeinse cohorten heftig werden bekritiseerd ...

Tijdens de middeleeuwen was het in onze contreien ook minder goed gesteld met de individuele hygiëne. In dit korte bestek slechts één voorbeeld, gelicht uit de geschriften van A. Henne en A. Wauters, handelend over het oude Pachecokwartier in Brussel.(3) Het Achtergat, gelegen tussen de Aerdenwech en de Schaarbeekseweg, was de vochtigste en vuilste steeg uit de buurt ... Zij argumenteren dit als volgt : "Bon nombre d'habitants du voisinage vont y soulager certains besoins, le soir, contre les murs, repoussés par le défaut de propreté des lieux d'aisance" ...

Een kort besluit nog in een notedop. Ons Lakens grondgebied genoot reeds in de vierde eeuw (N.C.) een bevoorrechte plaats in het latere Hertogdom Brabant. Zeer zeker, vlak bij het domein Stuyvenbergh ontdekten archeologen in 1957 substructuren van een Romeinse Villa (4). Het is bekend dat deze complexen met hoogwaardige hygiënische uitrustingen voorzien waren, tegemoetkomend aan alle menselijke behoeften. Laten wij dan meteen een lans breken opdat onze raadsleden, oog, oor en neus zouden hebben voor de hedendaagse stedeling en het openbaar hygiënisch comfort, waarop hij toch recht heeft ! Dan pas kan deze stedeling, in simpele rust, en met ronde gemoedelijkheid de resten evacueren van de in goed gezelschap gedronken geestrijke drank, hier te lande aangemaakt, en waarvan de geheimen door dikbuikige monniken in oude abdijen bewaard worden ! ...

OM HET THEMA AF TE RONDEN, NOG EVEN DIT !

Onlangs viel ons oog in DE STANDAARD (Rubriek COURANT) van 16 juli j.l. op een artikel handelend over een zopas te Londen verschenen rapport. Deze lijvige studie behandelt het thema : "Openbare Vrouwentoiletten" of "Facilities for Woman", zoals u zelf wil, in Groot-Britannië. De auteurs gaan daarbij terug tot 1893. Bovendien roepen zij urbanisten, architecten en beleidsverantwoordelijkheden op aan dit probleem wat meer aandacht te besteden. Ze vragen niet alleen het aantal "facilities" in de stad op te drijven doch pleiten voor meer aandacht inzake hygiëne, toegangs- en ruimtemogelijkheden te verbeteren en zelfs voorzieningen in te bouwen om baby's te verfrissen ...

Een week later bezorgde ons, een actief lid van LACA-Kring, de Heer VAN KRIEKINGE, het hoogstinteressante drukwerkje : "Indicateur des Urinoirs de Bruxelles" ... De auteur wordt niet vermeld. We dateren het verschijnen ervan rond 1910. (Toenmalige kostprijs 10 centiemen)

Naast de volkse en folkloristische inhoud wordt de volledige lijst gepubliceerd van de toen bestaande openbare toiletten in Brussel Stad; 102 in getal. We stonden wel even paf. Niet tevreden over die toestand wijst de auteur op het feit dat dit nauwelijks voldoende is voor een bevolking van 195.630 inwoners. En hij onderstreept "Dit is slechts 1 urinoir voor 1917 inwoners!"

We stellen vast dat de tekst volledig op de man afgestemd is. Daarentegen is het Londense rapport veel vrouwvriendelijker ... maar ja, we schrijven 1910 !

Toch wel, we vinden op de laatste bladzijde van het drukwerkje een merkwaardige reclame die we onze lezers niet willen weerhouden ... en achten de vertaling overbodig !

L. CANDAU

X X X

P.S.

Een van onze aandachtige lezers signaleerde ons dat een waterplaats niet vermeld werd in ons vorig nummer. Het is met name zo dat er een modern toilet in de buurt van het Atomium staat. Waarvan akte.

- (1) Zie iconografie in LACA-TIJDINGEN Nr 4 - p 4
- (2) H. LAMER / Dr J. W. FUCHS - Encyclopedisch Woordenboek der Klassieke Oudheid Uit. : Septuaginta - ALPHEN a/d RIJN 1976 - pp 219-220
- (3) R. HEURANT - Artikel : "De Meiboom" in Driemaandelijks Tijdschrift van het Gemeentekrediet van België Nr 95 - 1971 p. 87 (Speciaal Nummer)
- (4) M.E. MARIEN - Article : "La Région Bruxelloise avant 700" in Cahiers Bruxellois - 1957 - Tome II

SOBIESKI en MASARYK in LAKENSE STRAATNAMEN

De recente ontwikkelingen in de Oostbloklanden hebben Tsjechoslovakije, Polen en andere Oost-Europese landen in het middelpunt van de actualiteit geplaatst.

Dit was een vijftigtal jaren geleden ook al het geval wegens het dreigende Stalinisme en het nazisme. Toen werden de namen van een Poolse Koning, Jan Sobieski en van een Tsjechische President, Tomas Garrigue Masaryk, aan Lakense lanen gegeven.

Jan SOBIESKILAAN, zo werd op 23 augustus 1934 een deel van de Emile Bockstaellaan omgedoopt. Jan III Sobieski - (geboren 1629 in het kasteel van Olesko, overleden in 1696 te Willanow bij Warchau) - was Koning van Polen van 1673 tot 1690. In 1683 ontzette hij het door de Turken belegerde Wenen en redde daardoor niet alleen Oostenrijk maar ook heel West-Europa van de Osmaanse bedreiging, die door deze overwinning tot stilstand werd gebracht.

In 1934 dreigde er echter een ander gevaar in het Oosten - dat van het totalitaire Stalinisme, dat tien jaar later de helft van Europa in zijn greep hield en voor 45 jaar een ijzeren gordijn liet vallen, dat de contacten tussen West- en Oost-Europa belemmerde en verbrak.

De President MASARYKLAAN was jammer genoeg slechts een kortstondig leven - (circa 37 jaar) - beschoren. De laan werd door het Brussels College op 25 februari 1938 gedoopt en geopend op 26 april van dat jaar. De beroemde burgemeester A. Max sprak de inhuldigingsrede uit. Deze benaming werd op 21 maart 1975 officieel afgeschaft. De President Masaryklaan liep daar waar thans de Trade Markt zich bevindt.

Tomas Garrigue Masaryk - (geboren op 7 januari 1850 te Hodonin-Moravië; overleden op 14 september 1937, in het kasteel van Lany, bij Praag) - werd de eerste President van de onafhankelijke Tsjechoslovaakse Republiek. Een Molenbeekse laan werd naar zijn opvolger Edvard Benes (1884 - 1948) genoemd.

Door de akkoorden van München in 1938 werd Tsjechoslovakije prijsgegeven aan de expansiedrang van het Derde Rijk. Sommigen in België zagen toen reeds in, dat de neutraliteit van kleine landen alsmede de bescherming ervan door grotere mogendheden geen voldoende waarborg boden tegen Hitler's criminele grootsheidswaan.

Het staat buiten kijf dat het Brussels College in de jaren '30 niet alleen twee historische figuren heeft willen eren. Het wilde tevens een bijzondere hulde brengen aan twee Oost-Europese landen waarmee België zich vijftig jaar geleden - net als vandaag - solidair voelde.

UIT DE VERZAMELING VICTOR CAPRON

WAS LEOPOLD II VLAAMSGEZIND ?

Zoals geweten, sprak Leopold II zijn eerste redevoering in het Nederlands uit bij de opening van de K.V.S. (Koninklijke Vlaamse Schouwburg) te Brussel (Lakensestraat). Zulks zou gebeurd zijn onder impuls van burgemeester Charles BULS, die weliswaar geen flamingant was, maar die toch veel begrip had voor de verzuchtingen van de Vlamingen. Er wordt beweerd dat Leopold II met enige tegenzin "Vlaams" zou gesproken hebben. Niets is echter minder waar. Leopold II was natuurlijk niet Vlaamsgezind maar had zin voor de realiteit, zoals blijkt uit passussen uit de twee nota's die Leopold, toen hij nog kroonprins was, deed toekomen aan zijn "intendant" Goffinet (ons wel bekend sinds Laca I/4).

Op 6 september 1856 had Leopold de problematiek gesteld "Il est à examiner s'il ne faudrait pas répondre en Flamand aux littérateurs Flamands qui me font présent de leurs oeuvres". In de marge schreef Goffinet kortaf : NON !

Uit een nota d.d. 11 september 1861 blijkt nog meer de bezorgdheid om aan de Vlaamse verzuchtingen tegemoet te komen.

Hij schrijft : (transcriptie van de Heer Capron)

"Il serait désirable qu'aux pétitions et surtout aux adresses de sociétés ou de villes écrites en Flamand vous fassiez des réponses en Flamand. Il y a assez d'écrivains Flamands qui meurent de faim pour ne pas craindre que cette idée soit difficile à réaliser. Qu'il y ait ou qu'il n'y ait pas précédent, cela m'est fort égal, je tiens à ce que cela soit ainsi dans mon cabinet"

Klaarder kan niet !

Desalniettemin lapte Goffinet deze nota aan zijn laars. Hij had waarschijnlijk iets tegen "le Flamand". Of was hij totaal onbekwaam het "Vlaams" te hanteren, (en de tijd van de taaladjuncten was nog niet aangebroken).

Leopold moet het niet zo moeilijk gehad hebben met onze taal. Trouwens uit de collectie Capron blijkt dat hij meerdere talen machtig was. Zijn vrouw Marie-Henriette schreef hem in het Duits. Alhoewel hij in het Frans correspondeerde met Koningin Victoria kende hij Engels. Hij had waarschijnlijk een passieve kennis van het "Vlaams" en was het hem niet zo moeilijk om een klaargemaakte tekst in die taal voor te lezen.

Op volgende pagina publiceren wij de fotocopie van de historische passage uit de nota van kroonprins Leopold.

Il serait desirable
que l'autorité pétitionnaire et
notamment aux adresses
de nossements au de nossements
ecrites - Flamand.
Vous fassiez les références
- Flamand - Il ya
des s'arrivants Flamand
qui viennent de faire
pour un pas certain de
notre idéal soit difficile
à réaliser. Ce n'est
pas au point où il est.

par conséquent cela
n'est pas égal, si
l'un a un grand
soit ainsi dans un
cabinet.
le 13/7
Eau pour des enveloppes
du format de cette
en points et de la
même qualité se
réviser seulement en
le bord supérieur
soit enduit d'un

EEN ORIGINEEL WERK OVER DE JAPANSE TOREN

Er bestaat nogal wat spraakverwarring over de mooie Oosterse toren die in Laken prijkt. Soms hebben de Lakenaars het over de "Japannese toren" en soms over de "Chinese toren". Waarschijnlijk spruit deze verwarring niet voort uit het feit dat daar eeuwen geleden een Chinese toren heeft gestaan (gebouwd onder gouvernante Maria-Christina en haar gemaal Albert van Saksen in de 18e eeuw). Maar het komt wellicht doordat in de buurt een Chinees restaurant gelegen is (nu Chinees paviljoen genoemd). En de verwarring is zo groot dat zelfs de bouwheer, Koning Leopold II, het meermaals heeft gehad over de Chinese toren (alhoewel hij ook de juiste naam gebruikte). Zulks blijkt uit een uiterst interessant boekje uitgegeven door de ons welbekende verzamelaar Victor Capron "NOG MEER m.b.t. de JAPANSE alias de CHINESE TOREN". Hij deed zulks als "Bijdrage LACA, Geschied- en Heemkundige Kring Laken (juni 1990). Het werk bevat de tekst (met meerdere facsimile's) van 46 onuitgegeven" brieven en nota's, gedateerd van 1904 van Goffinet aan Leopold en vice versa (de Koning antwoordt aan Goffinet in de marge van diens brieven); brieven van de Parijse architect A. Marcel. (De documenten zijn in het Frans, de commentaar is Nederlandstalig.) In dat jaar 1904 wordt de oprichting van de toren tot een goed einde gebracht. Het omvat ook een nota van 1901 en vijf van het jaar 1906. Een paar brieven zijn gewijd aan het Chinees paviljoen.

Het bevat interessante gegevens. Zo o.m. de plaats die uitgekozen werd (de architect wilde eerst de toren niet op de plaats waar de windmolen van Neder-over-Heembeek stond, maar hij kwam daar toch te staan), de moeilijkheden, de prijzen, enz.

Een uiterst belangrijk werk dat velen zullen willen bezitten. Het kan bekomen worden door storting van 250 F op de rekening :
nr 001-0668841-05 van de Heer V. Capron, Emile de Becolaan 70 bus 5 1050 Brussel.

J. DILLEN

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGKUNST IN LAKEN (vervolg)

II. NOG GEDENKTEKENS EN STANDBEELDEN.

BIOGRAFIE VAN DE BEELDHOUWERS

1. BOEDTS Jean (Tongeren 1904 - Ter Hulpen 4/2/1973)

(standbeeld van Koningin Astrid)

Studeerde in Maredsous en aan de academies van Luik, Parijs en Firenze (waar hij de eerste leerling werd van Dante Sodini). Won een Prijs van Rome in 1932. Zijn stijl is niet gebonden aan enige school of stroming. Specialist van het portret-borstbeeld. Tentoonstellingen te Brussel, Spa en Leuven.

Werken van hem bevinden zich o.m.

in Tremelo (zijn laatste verblijfplaats) :

- Nationaal standbeeld van Pater Damiaan aan de kerk (brons) (1963);
- Eigen borstbeeld (op 35 jarige leeftijd) op zijn graf op het kerkhof nabij de Kalvarie (steen) (1939); (zie foto)
- Onze-Lieve-Vrouw van Fatima (aan de kapel in de buurt van zijn atelier).

Zijn tuin en het eringelegen atelier werden bedoeld als "De Tuin van het Koninkrijk der Hemelen", gewijd aan God en het Christianisme (Onze Vader die in de Hemelen zijt ...). Het zou een enorme compositie met meerdere beelden worden, waarmee de lof van de godsdienst zou gebracht worden met beelden van een Boze Mozes, de Triomferende Sint-Michiël (zie foto), Johannes de Doper, de Kristelijke Opstand (ook Klokke Roeland genoemd), de Verloren Zoon, Maria Magdalena, Kristus en de Kinderen, enz. Samen met de dichteres Myriam Le Mayeur gaf hij er een boekje over uit ("Le Jardin du Royaume des Cieux"). Dit droomidee werd slechts voor een klein gedeelte gerealiseerd.

Zijn te bewonderen in zijn laatste woonplaats (Jan Boedtsstraat - voorheen Zandstraat te Tremelo) :

- In de tuin :
 - Boze Mozes (blauwe steen) (onafgewerkt maar toch mooi)(1962 - 1963);
 - Beeld van H. Maagd met het Kindje Jezus (terracotta) (aan de gevel) (1962 - 1963);
 - Triomferende Sint-Michiël (geglazuurd aardewerk)(1963 - 1964)
- In het atelier :
 - Moederschap waarmee hij een Prijs van Rome won (gips) (1932)
 - Professor Piccard (U.L.B.), (uitvinder van de stratosfeerbalon en de batyskaaf, respectievelijk voor het onderzoek van de atmosfeer en de diepzee) (blauwe steen) (1935);
 - Portret van Mevrouw Boets (marmer) (1940);
 - Zelfportret met alpenmuts (gips) (1952)
 - Sint - Franciscus van Assisi (gips) (1950)
 - Voorts : meerdere modellen in gips van al of niet uitgevoerde werken.

In Vorst : (in de kerk van St-Augustinus - op het hoogtepunt 100)
(alle in steen)

- Heilig-Hart (1939);
- Onze Lieve-Vrouw met kind (1938);
- St-Augustinus en zijn moeder St-Monica (halfverheven);
- St-Theresa (1938).

In Hasselt : aan de gevel van het Justitiepaleis (1936/1937) :

- Kinderfiguren (afbeeldingen van de kinderen van Boedts : waaronder de oudste zoon Paul - die ook beeldhouwer is) zij dragen twee blazoenen; (steen).
- De Rechtvaardigheid, de Wet, de Macht, de Spiegel der Wijsheid, de Welsprekendheid (steen).

In Zweden : Koningin Astrid (met wuivende arm) in het paleis van de familie (brons).

In Afrika : (hij verbleef zes jaar in het voormalig Belgisch Kongo)

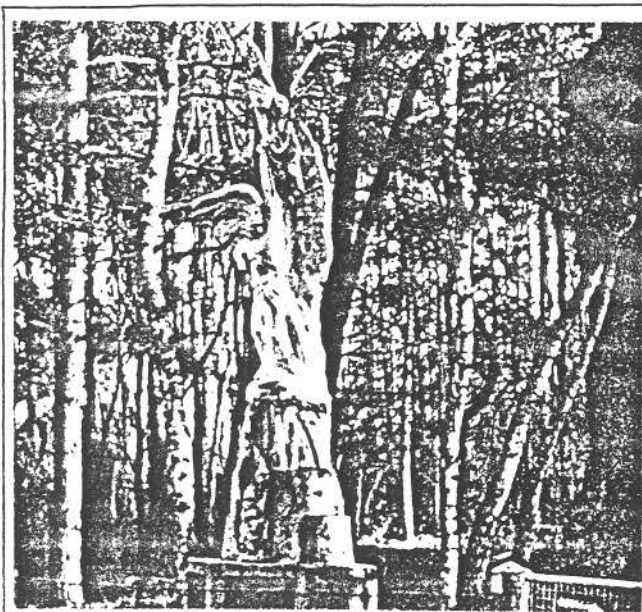
- Usumbura : monumentale fries aan het fronton van het administratief centrum (1956);
- Kitega : Fresco aan het administratief centrum (1953/1956) - (afbeeldingen van het leven van de Barudi);
- Pretoria : buste van de premier van Zuid-Afrika Dr. A. Verwoert (1960) door de in 1960 gevluchte Belgen aangeboden aan het gastvrije Zuid-Afrika. Dit beeld is nu in het bezit van de zoon van Verwoert.

- Voorts : Heiligenbeelden in scholen, colleges en instituten.

BOEDTS wordt vermeld in "Het Biografisch Woordenboek der Belgische Kunstenaars 1830-1970" (Arto-Tommelein. Brussel. 1979).

Gaarne wil ik hier mijn dank betuigen voor de verstrekte informatie aan Mevrouw Weduwe Boedts-Sacco, de Heer Paul Boedts (zoon van Jean) en aan de Heer Dr.P.G.W. Du Plessis van de Zuidafrikaanse Ambassade te Brussel.

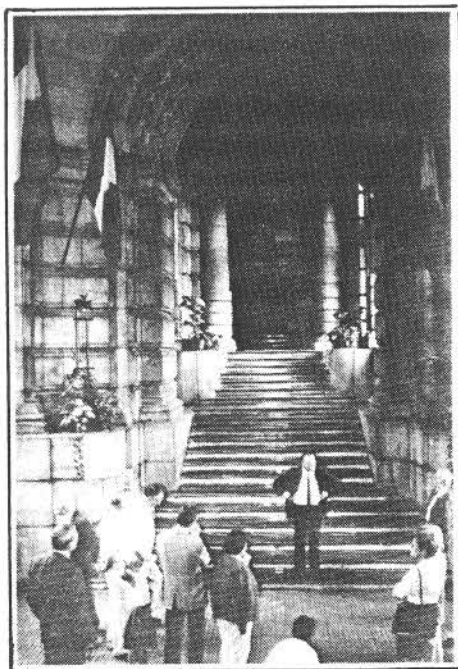
J. DILLEN

89/90

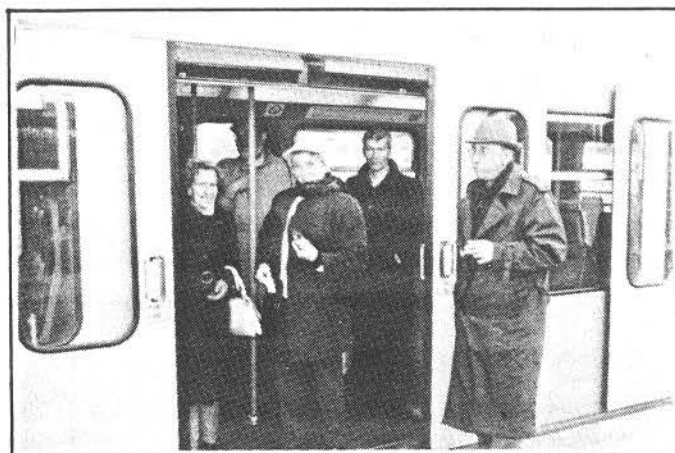
1.- 28/05/89: Toponymische wandeling door Laken
Leiding: de Heer Van Nieuwenhuysen
Helaas: foto ontbreekt!

2.- 24/09/89:

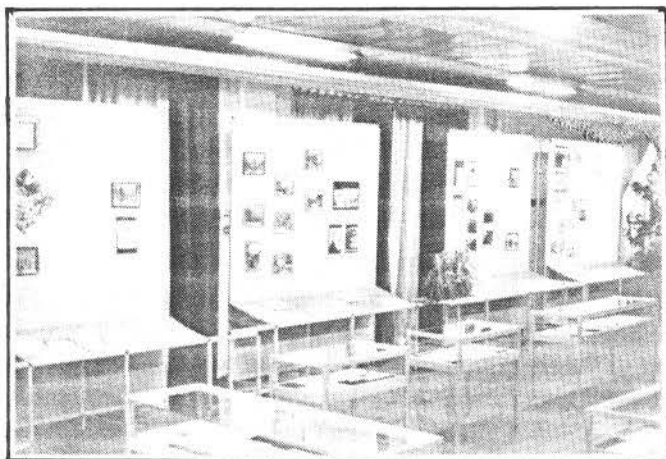
Wandeling in Park en be-
zoek aan Sint-Annakwar-
tier.
Leiding: de Heer CAUDAU

3.- 08/04/90:

Wandeling: Het openbaar vervoer in
Laken - Kunst in Retrostations
Leiding: de Heer CAUDAU

4.- Van 26/04/90 tot 06/05/90

Tentoonstelling in Trefcen-
trum NEKKERSDAL.
R.M. Normalschool en Karel
BOGAERT...Leven en Werk
Leiding: Hevr E. VERSTRATTE

5.- 24/06/90:

Wandeling: Kunst in het Gemeente-
huis en omliggende straten (gevels)
Leiding: de Heer J. DILLEN

LACA_SIGNAALTJES

Het gebeurt vaak dat bij het vooronderzoek, met het oog op een artikel, het spoor doodloopt; dat er geen bronnen voorhanden zijn wegens verlies of vernietiging ervan. In zulke gevallen is men aangewezen op mondelinge getuigenissen ... iconografisch materiaal zoals prenten, foto's en postkaarten die hier of daar in vergeelde omslagen of gekreukte schoendozen verborgen zitten ... Al zulke zaken zouden ons dikwijls veel verder kunnen helpen ... al ware het zelfs met een goede raad, een tip of ... het aanwijzen van iemand : "die het misschien wel eens zou kunnen weten !".

1. LACA overweegt om een grondige studie van de buurt te maken waarin het klooster van de URSULINNEN te LAKEN gelegen is. De kloostergemeenschap wordt, wegens de opruiming van de Zusters opgesplitst. De school blijft. Dit zijn althans de laatste plannen.

Woont U in deze buurt, hebt U er gewerkt of bij de Ursulinnen school gelopen, dan ontvangen wij graag uw reacties ... Anecdotes, foto's, schooldocumenten en dergelijke zijn steeds welkom voor inzage en nemen van copieën. Alles wordt nadien netjes terug aan de eigenaars bezorgd.

2. Aan het huisnummer 23 van de Paleizenstraat-over-de-Bruggen hangt een halfverheven gedenkplaat met de vermelding "Les Amis du quartier à leur bienfaiteur et président. De Vrienden van de wijk aan hun weldoener en voorzitter : Joseph VAN CUTSEM". Weet er iemand hier meer over te vertellen (Van Cutsem zou een geneesheer geweest zijn).
3. Kan er iemand iets meedelen over de verhouding van burgemeester Adolphe Max met de Stuyvenberghstraat?
4. Lezer-respons
Lezer L. Matthijs dacht bij "L'ancien hôpital des cholériques" (waarover wij het hadden in "Kanttekeningen bij een Brief van Leopold II aan Goffinet") aan het ziekenhuis dat gelegen was in de Mellerystraat, vlakbij de Mathieu Desmaréstraat (vroeger Kerkstraat). Waarschijnlijk gaat het niet over hetzelfde, want dat laatste ziekenhuis heeft nog lang na de Tweede Wereldoorlog bestaan. Toch bedankt voor de tip. Misschien weet een Lakenaar iets over dat laatste ziekenhuis.

E R R A T A

Alhoewel wij er naar streven onzorgvuldigheden te vermijden (wij vroegen zelfs de tussenkomst van een corrector) wordt ons tijdschrift soms door onnauwkeurigheden ontsierd. Onze verontschuldigingen dus voor de volgende aan te brengen verbeteringen van Laca-Tijdingen nummer 4 :

pagina 8 (derde regel) Frans-Jozef (1848-1916) i.p.v.(1848-1816)

pagina 12 (voetnoot 2) Kalken 21 oktober 1834 en niet Laken 15/8/1898

pagina 22 (tweede beeldhouwwerk) Atheneum Marcel Tricot (i .p .v. Arthur)

pagina 23 (Laca 2 - derde gedachtenisstreepje) : Brief L. Houba i.p.v. Bockstael

I N H O U D

	pag.
Ten geleide	1
1. Lied over Laken	3
2. Napoleon en Laken	
Voorbeschouwingen	5
Hoe Napoleon eigenaar werd ...	7
3. Latrina publica Lacaе ... Locus sordidus	12
4. Toponymische bijdrage :	
Sobieski en Masaryk in Lakense straatnamen	16
5. Uit de verzameling Victor Capron	
- Was Leopold II Vlaamsgezind ?	17
- Een origineel werk over de Japanse Toren	19
6. Beeldhouwwerk en versieringskunst in Laken (vervolg)	
Jan BOEDTS	20
7. Fotoreportage	22
8. Laca Signaaltjes	23
9. Errata en inhoudstabel	24